

Een waarneming van de Amerikaanse Smient *Anas americana* Gmelin in België

Jacques van Impe en Mark Helderweirt

First record of the American Wigeon *Anas americana* in Belgium

Op 1 mei 1986 vertoefde een mannetje Amerikaanse Smient *Anas americana* in onvolwassen kleeed op een spuitveld, gelegen aan de grens tussen de deelgemeenten Kallo en Doel. (In *Oriolus* 52: 98 werd foutief „volwassen” ♂ gedrukt, *n.v.d.r.*). De vogel werd gedurende 45 minuten intens waargenomen, met kijkers 15x60 en 60x60, onder omstandigheden van een goede belichting. Dezelfde dag werd deze zeldzame eend nog gezien door J. de Ridder, maar de volgende dag bleek de vogel reeds verdwenen.

De zwemmende vogel zocht geen gezelschap bij de omgevende paartjes Smienten *A. penelope* en bleef ook in vlucht steeds alleen. Algemene indruk van de zwemmende vogel (fig. 1): typisch silhouet van Smient, maar lichaam duidelijk wat groter en zwaarder, met een ietwat zwaarder hoofd. Staartuiteinde puntiger dan bij *A. penelope*. Kop en hals overwegend grijsbruin gestreept; deze kleur onderscheidde zich van de hoofdkleur van het overige van het lichaam, die donker roodbruin was.

Hoofd. Op het voorhoofd en het voorste deel van de kruin was een lichtere, grijze vlek waarneembaar, die van donkere streepjes voorzien was en zich zijdelings aflijnde zoals bij een adult ♂ *A. penelope*. Kruin duidelijk donkerder dan de oorstreek. Deze laatste vertoonde dezelfde grijsbruine kleur van de hals. Tussen het oog en de grijze voorhoofdsvlek tekende zich vaag een donkere zone af, die tot in de achterhals liep. Bij wendingen van de kop was in deze vlek een groene schijn waarneembaar.

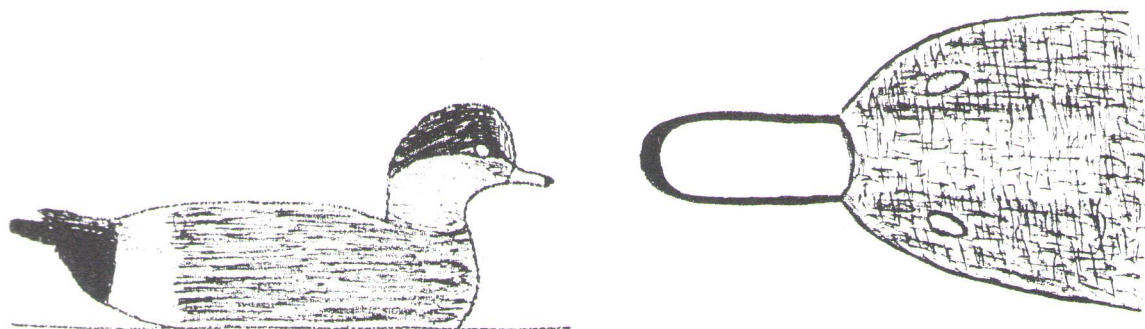
Bovendelen. Mantel, schouderdekveren en rug donker roodbruin; grijze vlek ter hoogte van de tertials en de binnenste armpennen.

Onderdelen uniform donker roodbruin; achterste deel van de flank wit, scherp afgescheiden van de gitzwarte onderstaart- en anaalstreek. De witte achterflank was duidelijk breder dan bij het adult ♂ Smient.

Snavel grijs-blauw; bovensnavel omlijnd door een smalle, donkere rand, die aan het snaveluiteinde wat breder was. De pootkleur kon niet worden gezien.

Het vliegbeeld van deze eend was niet te onderscheiden van dit van een onvolwassen ♂ *A. penelope*. Het wit veld van de voorvleugel werd door beide waarnemers ongeveer half zo breed geschat als bij een adult ♂ *A. penelope* het geval is.

Hoewel de waarnemers sterk het vermoeden hadden een ♂ Amerikaanse Smient in onvolwassen kleeed te hebben opgemerkt op grond van de bijzondere gestalte, de van de Smient afwijkende kleur van het verenkleed en de markante koptekening, was een bevestiging van dit vermoeden niet zo eenvoudig. Eerste waarnemer nam reeds een adult ♂ Amerikaanse Smient waar op 15 februari 1985 te Yerseke/Zeeland (waarneming aanvaard door de CDNA, D. Moerbeek *in litt.*), maar noch deze ondervinding, noch de beschrijvingen in Bauer & Glutz von Blotzheim (1968) en in Cramp &

Simmons (1977) gaven hechte steun aan het onderzoek. Hierbij telde vooral, zoals J. de Ridder terecht meedeelde, dat aan deze eend weinig kenmerken te noteren vielen. Alleen de werken van Kortright (1943) en van Palmer (1976) bleken voldoende uit te wijden over de verschillende kleden van de onvolwassen *A. americana*. Volgens Palmer (1976) vertoonde onze vogel het eerste winterkleed, met bepaalde elementen, zoals de zwarte anaalstreek, uit het eerste zomerkleed. Dit belangrijk aandeel van het eerste winterkleed bij een vogel, waargenomen begin mei, deed enkele vragen rijzen. Waarom verkeerde deze eend in geen verder ruistadium, te meer daar de eerste winter ♂♂ *A. americana* naar hun broedplaatsen terugkeren in april in eerste zomerkleed (Wishart, 1981), dat niet zoveel van het adulte zomerkleed verschilt? Een mogelijke verklaring van dit verschijnsel wordt gegeven door Wishart (1985), volgens dewelke het tempo van het voortschrijden van de rui bij *A. americana* sterk afhankelijk is van het vinden van een partner. Aldus kon de afzondering van deze eenzame vogel verantwoordelijk geweest zijn voor de achterstand in de rui. Dit is de eerste vaststelling van *Anas americana* in België. De vraag of het hier om een echt wilde vogel ging blijft ietwat onzeker, maar het toenemend aantal waarnemingen van deze soort in onze buurlanden maakt een wilde herkomst waarschijnlijk. In Groot-Brittannië bedraagt het gemiddeld aantal gehomologeerde waarnemingen per jaar zes, berekend over de jongste tien jaar (Rogers, 1985). Heel wat dezer vogels hadden ongetwijfeld een wilde herkomst. In het recente werk van Dubois & Yésou (1986) worden voor Frankrijk zeven vaststellingen vermeld tot en met 1984. Voor Nederland geeft het laatste rapport dat deze soort heeft behandeld (Scharringa & Osieck, 1981) zes gevallen, waarvan drie uit 1977. Uit dit alles blijkt dat mei - waarnemingen van deze uit Amerika afkomstige soort in West-Europa niet uitzonderlijk zijn. Het is niet uitgesloten dat de door Goudie (1985) beschreven uitbreiding van het broedareaal dezer soort in noordoostelijke richting, zelfs tot Newfoundland, een gewichtige rol vervult in de toename van het aantal waarnemingen in West-Europa.

Dankwoord

Een woord van dank aan de Heren J. de Ridder, R.-M. Lafontaine, D. Moerbeek en B.Ch. van Damme, die zo vriendelijk waren ons bij de samenstelling van deze nota te helpen.

Bibliografie

- Bauer K.M., U.N. Glutz von Blotzheim, 1968. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, Band 2 (1. Teil). Frankfurt am Main, Akademische Verlagsgesellschaft.
- Cramp S., K.E.L. Simmons (eds.), 1977. *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. 1. Oxford, Oxford University Press.
- Dubois P.J., P. Yésou, 1986. *Inventaire des espèces d'oiseaux occasionnelles en France*. Paris, Muséum d'Histoire Naturelle.
- Goudie R.I., 1985. Range extension of the American Wigeon, *Anas americana*, to the Island of Newfoundland. *Canadian Field-Naturalist* 99: 533.
- Kortright F.H., 1943. *The Ducks, Geese and Swans of North America*. Washington, American Wildlife Institute.
- Palmer R.S., 1976. *Handbook of North American birds*, Vol. 2. New Haven, Yale University Press.
- Rogers M.J. and the Rarities Committee, 1985. Report on rare birds in Great Britain in 1984. *Brit. Birds* 78: 529-589.
- Scharringa, C.J.G., E.R. Osieck, 1981. Zeldzame vogels in Nederland in 1980. *Limosa* 54: 127-136.
- Wishart R.A., 1981. Wing-feather criteria for age separation of American Wigeon. *J. Wildl. Management* 45: 230-235.
- Wishart R.A., 1985. Moulting chronology of American Wigeon, *Anas americana*, in relation to reproduction. *Canadian Field-Naturalist* 99: 172 - 178.

Résumé

Le 1er mai 1986 un mâle Canard siffleur d'Amérique en plumage immature fut observé à Kallo-Doel, sur la rive gauche de l'Escaut près d'Anvers. La détermination de cette espèce en plumage immature n'est pas facile, puisque les manuels classiques n'en donnent guère de description détaillée. Selon les travaux de Kortright (1943) et de Palmer (1976) ce canard présentait des caractères de terrain du premier plumage d'hiver avec certains éléments du premier plumage d'été. Les auteurs expliquent une cause possible de cette mue attardée. L'accroissement du nombre d'observations de cette espèce en Europe Occidentale peut être mis en corrélation avec l'extension de son aire de nidification dans une direction nord-est.

Summary

On 1 the May 1986 a male American Wigeon in immature plumage was observed at Kallo-Doel, on the left bank of the river Sheldt near Antwerp. The determination of this species in immature plumage is much complicated because the classical handbooks do not give a detailed description of it. However, according to Kortright (1943) and Palmer (1976) the bird showed characters intermediate between first-winter and first-summer plumage. A possible explanation of this delayed moult is given.

The increasing numbers of the American Wigeon visiting Western Europe may be linked with the northeastward extension of its breeding range.

Dr. J. van Impe, Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie, Juliette Wytmanstraat 14, B-1050 Brussel.

Ir. M. Helderweirt, Mollei 77, B-2130 Brasschaat.

Ontvangen op 9 september 1986